

A munkaerő keresleti rugalmasságok

Munkagazdaságtan
2014-2015 tavaszi félév
Budapesti Corvinus Egyetem, Papp Bence

Rugalmasság

- Empíria közeli mutató
 - A teljes ker. függvényt meghatározni „nehéz”
 - A ker. függvény egyensúlyi pontbeli tulajdonsága
- A cél ismét: modell, megkötések, és hatásvizsgálat
 - Ha növelem a min. bért, vagy csökkentem az adóéket, akkor nemzetgazdasági fogl. hogyan nő, csökken?
- Hogyan és mennyire reagál a fogl. a bérváltozásra?
 - Saját költségére: sajátbér-rugalmasság
 - Más tényező költségére: keresztbér-rugalmasság

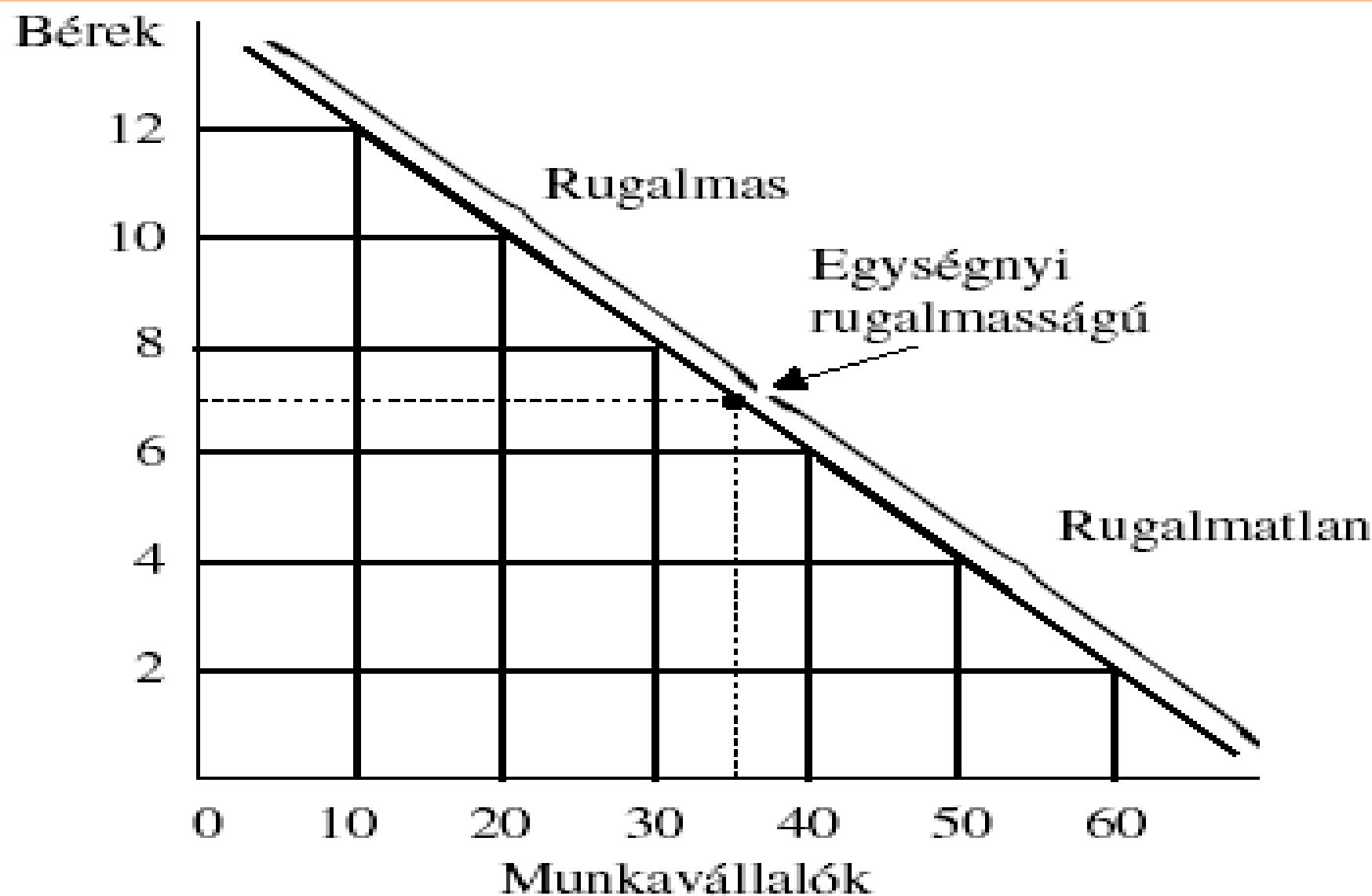
$$\eta_{ii} = \frac{\% \Delta E_i}{\% \Delta W_i} \quad \eta_{ii} < 0$$

Rugalmasság osztályozás

- Abszolút értéke szerint
 - Rugalmas
 - Rugalmatlan
 - Egységnyi rugalmasságú
- Következmények az összkeresetre
 - Rugalmas $\rightarrow$ csökken
 - Rugalmatlan $\rightarrow$ nő
 - Egységnyi rugalmasságú $\rightarrow$ változatlan

Nem konstans rugalmasság

- A lineáris keresleti görbe mentén változik!

Hicks-Marshall (HM) törvényei

- A kereslet sajátbér-rugalmassága magas, ha
 - Az előállított termék iránti kereslet árrugalmassága magas
 - Vállalati szint vs ágazati szint
 - Hosszú és rövidtáv
 - Az adott munkaerő-kategória könnyen helyettesíthető más termelési tényezőkkel
 - lobbí
 - A többi termelési tényező kínálata igen rugalmas
 - Új helyettesítőkre átállás, gyártás
 - Helyettesítő munka kínálata meredek, más input árának felférése -> csillapít
 - A munka költsége az összköltség jelentős hányada
 - Helyettesítési és mérethatás

HM trvk. alkalmazása - szakszervezetek

- Szakszervezet szempontjai (ismét költs-haszon elemzés)
 - Fogl. Veszteség a nagyobb kialkudott bér mellett
 - Tagok bére
 - Munkanélkülivé válás valsége, újraelhelyezkedési valség
- Stratégiák
 - A szakszervezetek nagyobb béremelkedést érnek el tagjaiknak rugalmatlan munkaerő-keresleti görbájú piacokon.
 - Olyan lépéseket igyekeznek tenni, amelyek csökkentik a tagjaik szolgáltatásai iránti kereslet bérrugalmasságát.
 - Feltehetően először azokon a piacokon törekszenek a dolgozók megszervezésére, amelyeken a munkaerő-keresleti görbe rugalmatlan (mivel ezeken a piacokon nagyobb a szakszervezetesedés potenciális hozadéka).

Keresztrugalmasság

■ Keresztbér-rugalmasság

$$\eta_{jk} = \frac{\% \Delta E_j}{\% \Delta W_k}$$

- Pozitív = bruttó helyettesítők
- Negatív = bruttó kiegészítők
- Méret- és helyettesítési hatás relatív erősségétől függ
 - Ismét: kiegészítők -> bruttó kiegészítők -> negatív ker.rug.
 - Ismét: helyettesítők -> további vizsgálatok
 - Mérethatás > helyettesítési hatás = bruttó kiegészítők
 - Helyettesítési > mérethatás = bruttó helyettesítők

HM alkalmazása kereszthatások tekintetében

- Két munkacsoport: diák és szenior. Diákok alkalmazási költsége csökken.
 - Mérethatás
 - Ahol sok diák volt $\rightarrow$ C nagyot csökken $\rightarrow$ P nagyot csökken $\rightarrow$ Q szépen megnő $\rightarrow$ szeniorból is többet szeretnék alkalmazni
 - Ha termékem keresleti rugalmasság magas $\rightarrow$ bércsökkenés $\rightarrow$ árcsökkenés $\rightarrow$ Q jól megnő $\rightarrow$ u.a.
 - Helyettesítési hatás
 - Ha diákkal nehezen helyettesíthető tapasztalt munka $\rightarrow$ csökken helyettesítési hatás
 - Szenior kínálati görbe meredek $\rightarrow$ leépítik diákok miatt $\rightarrow$ szenior bér sokat csökken $\rightarrow$ hely. hatást csökkent

Stilizált tények

- A munka és az energia helyettesítői egymásnak a termelésben, de helyettesíthetőségük mértéke csekély
- A munkaerő és a nyersanyagok valószínűleg helyettesítői egymásnak a termelésben, de a helyettesíthetőség mértéke itt is csekély.
- Nem tudjuk, hogy a képzett és a képzetlen munka helyettesítője-e vagy kiegészítője a tőkének. A képzett (magas iskolázottság) munka azonban nagyobb valószínűséggel kiegészítője a tőkének, mint a képzetlen
- A szakképzett munkaerő a szakképzetlennél nagyobb valószínűséggel áll bruttó komplementaritási viszonyban a tőkével. Így jobban megértjük a szakképzett és a szakképzetlen dolgozók keresetének alakulását, mert az elmúlt több, mint két évtized során drámaian csökkent a számítógépek és más magas technikai színvonalú tőkejavak ára.
- Adott %-os béremelkedés mellett a szakképzetlen dolgozók esetében nagyobb lesz a helyettesítés (K-val) miatti foglalkozásveszteség mértéke. Így a szakképzetlenek sajátbér-rugalmassága nagyobb lesz.
- A bevándorlók és a bennszülöttek + az új és a régi be-vándorlók között a helyettesíthetőség mértéke csekély.

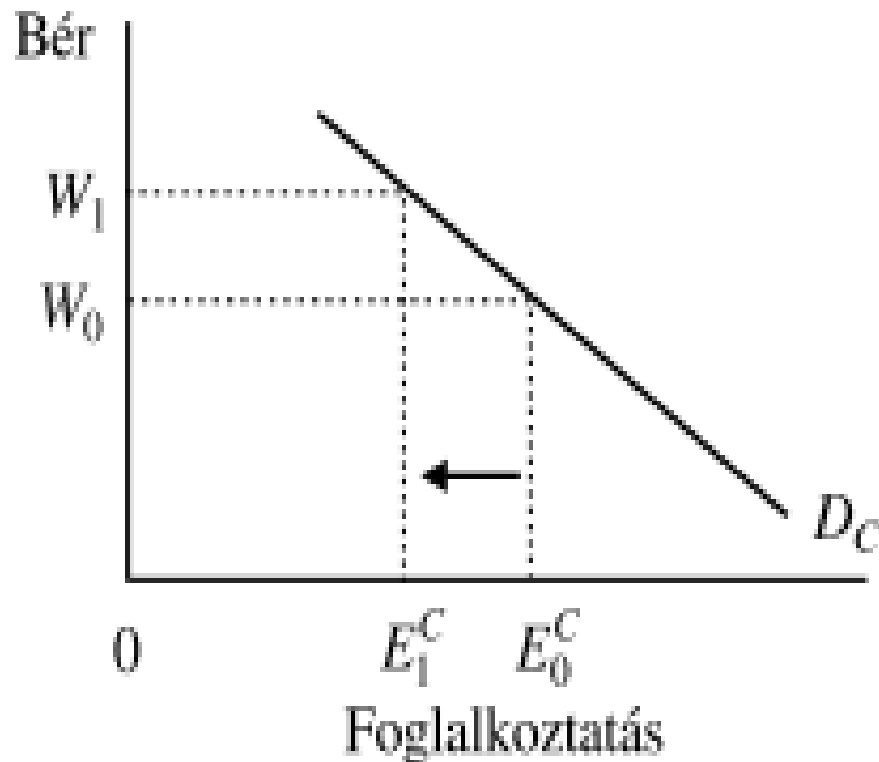
Minimálbérrel kapcsolatos megfontolások

- Nominálisan megnövelt minimálbér
 - Idősorosan fűrészfog, nincs indexálás (ábra a táblán)
 - Foglalkoztatottsági veszteség
 - Továbbra is foglalkoztatottak előnye
 - Ha keresletük rugalmas -> összkereset veszteség
 - Kétséges, hogy hatékony szegények megsegítésére
 - Szegény család != szegény kereső, kikhez megy a többlet
 - Szürke foglalkoztatás
 - K- és Ny-Magyarország eltérő P -> más reálbér
növekedés -> K-en nagyobb foglalkoztatási veszteség
 - Programértékelés: kezelt és kontrol csoport elhatárolása,
más exogén tényezők leválasztása (ábra a táblán)

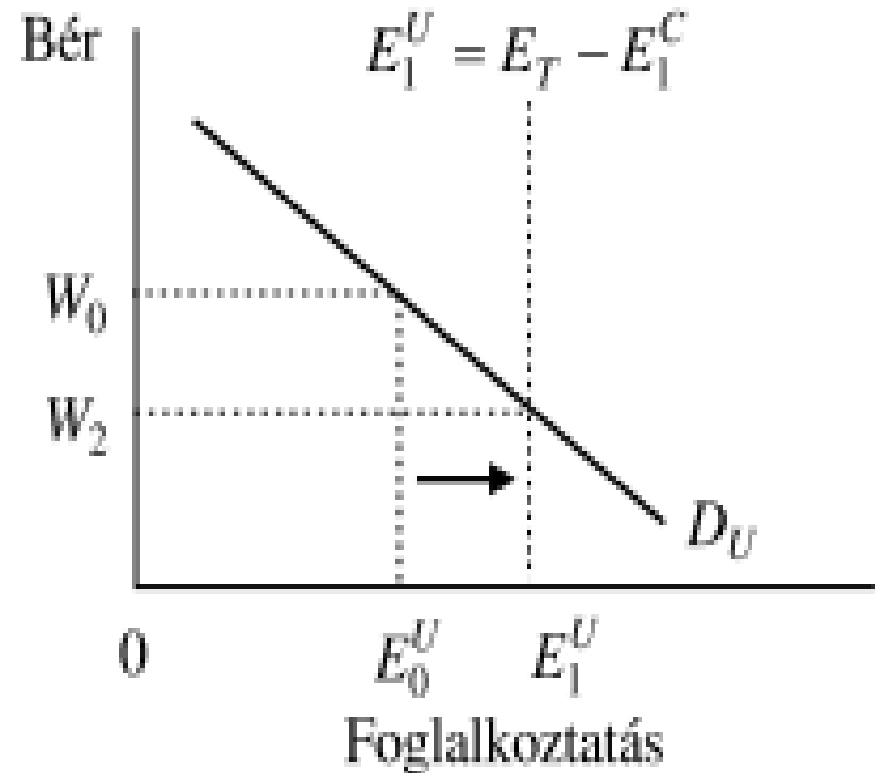
Szürke (fekete) gazdaság a modellben

- Lazítunk a modell megkötésein (közelebb a valósághoz)
- Csökkenti jóléti veszteséget, de növeli adóveszteséget -> ördögi kör (csak ésszel és bizalommal lehet kitörni belőle)

(a) Lefedett szektor

(b) Lefedetlen szektor

Ágazati bontás

- Tovább bővül a modell: alágazati sajátosságok, vállalatok eltérő munkaintenzitással
 - Két raktározó cég
 - Idősebb, munkaintenzív
 - Újabb inkább gépesített
 - Emberi erővel mozgatható max. tömeg csökken, illetve bérpótlék fizetési kötelezettség
 - Minimálbér nő
 - E kettő következménye eltérően érinti a két vállalatot
 - Egyikük a másik kárára nyer, piacot szerez

Technológiai haladás hatása

- Újdonság csökkenti az erkölcsileg elavult termék keresletét, azt rugalmasabbá teszi
 - Érintett vállalatok munkakeresleti rugalmassága nő
 - Szakszervezeti pozíció gyengül
- Érintett tőke alkalmazási költsége csökken
 - Helyettesítési és mérethatás egyaránt jelen van, ismét
 - Szakképzett munkások esetén inkább bruttó kiegészítés
- Teljesen új (divisions, groups) ágazatok felépülése
 - Bővülés bizonyos téren, reálbér növekedés, más területen szanálás, átcsoportosítás, időleges munkanélküliség
 - A technológia sok mindent megbolygat